

Anafilaksinis šokas: kaip atpažinti ir ką daryti?

Anafilaksinis šokas yra stipriausia ir dažniausiai gyvybei pavojinga imuninės sistemos reakcija, atsirandanti dėl kontakto su specifiniu alergenu, prie kurio organizmas jau anksčiau yra buvęs sensibilizuotas. Ši reakcija vyksta mastocitų ir bazofilų aktyvacijos dėka, kurie, susidūrę su alergenu, pradeda masiškai išskirti įvairias medžiagas, tarp jų ir histaminą. Šios medžiagos, patekdamos į kraują, sukelia kraujagyslių pralaidumo padidėjimą, raumenų susitraukimą, bronchų spazmus, širdies veiklos sutrikimus ir kitus simptomus.

Anafilaksinis šokas sukelia greitą paciento būklės blogėjimą. Gali atsirasti dusulys, vėmimas, odos bėrimas, galvos svaigimas, kraujospūdžio kritimas ir netgi širdies sustojimas. Dėl sparčiai besiplečiančių kraujagyslių gali sumažėti kraujo tėkmė į svarbiausius organus, o tai gali sukelti jų nepakankamumą arba mirtį.

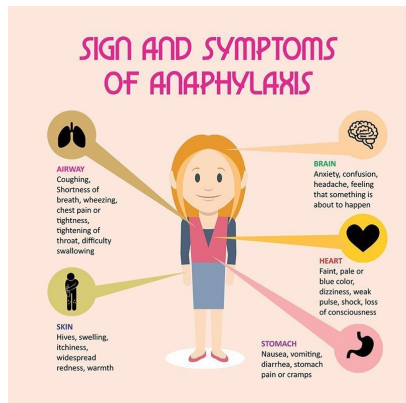
Šokui būdingas sparčiai besivystantis sisteminis uždegimas, kuris gali paveikti keletą organų sistemų vienu metu. Dažnai reikia skubios medicininės pagalbos, kad būtų išvengta mirties. Nors dažniausiai anafilaksinis šokas yra sukeliamas alergiją sukeliančių medžiagų, tokių kaip tam tikri maisto produktai, vaistai ar vabzdžių įgėlimai, kai kuriais atvejais gali būti sunku nustatyti tikslią priežastį. Tačiau, nepriklausomai nuo priežasties, greitas ir tinkamas gydymas yra gyvybiškai svarbus.

Dėl kokių priežasčių gali atsirasti anafilaksinis šokas?

Anafilaksinio šoko atsiradimas yra organizmo imuninės sistemos reakcija į specifinius alergenų, su kuriais jis jau anksčiau susidūrė ir prie kurių sensibilizuotai reaguoja. Priežasčių spektras yra platus, tačiau kai kurie alergenai dažniau nei kiti sukelia šią pavojingą būklę:

1. Kai kurie **maisto produktai**, ypač riešutai, kiaušiniai, pienas, žuvis ir vėžiagyviai, yra labai dažni anafilaksinio šoko sukėlėjai. Nors bet koks maistas gali sukelti reakciją, minėti
2. **Keli vaistai**, įskaitant kai kuriuos antibiotikus (pavyzdžiui, peniciliną), nesteroidinius priešuždegiminius vaistus ir chemoterapinius vaistus, gali sukelti anafilaksinį šoką. Net ir n
3. **Bitės, žiedvabaliai, širšės ir tam tikros antys** gali sukelti stiprų alerginį atsaką kai kuriems žmonėms.
4. Kai kurie žmonės gali turėti alerginę reakciją į **latekso baltymus**, kurie randami natūralioje gumoje. Tai gali sukelti problemų medikams, kuriems reikia naudoti latekso pirštine
5. Nors tai retesnė priežastis, tačiau kai kuriems žmonėms **stiprus fizinis krūvis** gali sukelti anafilaksinį šoką. Tai vadinama pratimo sukeliamu anafilaksiniu šoku.
6. Kai kuriems žmonėms gali kilti reakcija į **kontrastines medžiagas**, kurios naudojamos radiologiniuose tyrimuose.

Daugeliu atvejų anafilaksinio šoko sukėlėjas yra aiškiai identifikuojamas. Tačiau kai kuriems pacientams priežastis gali likti nežinoma, tokiu atveju tai vadinama idiopatinium anafilaksiniu šoku. Nepriklausomai nuo priežasties, svarbu atpažinti ankstyvus simptomus ir nedelsiant suteikti medicininę pagalbą.

Simptomai

Anafilaksinio šoko simptomai gali pasireikšti per kelias minutes po alergeno kontakto arba per kelias valandas. Simptomai gali būti lengvi arba labai sunkūs, priklausomai nuo asmeninio jautrumo ir alergeno kiekio. Reikėtų paminėti, kad šie simptomai gali sparčiai progresuoti, o jų nepastebėjimas ar neatsižvelgimas gali baigtis mirtimi. Štai pagrindiniai anafilaksinio šoko simptomai:

- **Odos reakcijos.** Dažnai pasireiškia odos paraudimu, niežuliu, dilgčiojimu arba bėrimu, įskaitant karščiavimą ar dilgčiojimą burnoje.
- **Kvėpavimo sunkumai.** Plaučių edema ar bronchų spazmas gali sukelti dusulį, traukulių garsus kvėpuojant, kosulį, skausmą ar spaudimą krūtinėje.
- **Kardiovaskulinės sistemos simptomai.** Tai apima tachikardiją (greitą širdies ritmą), hipotenziją (žemą kraujo spaudimą), širdies ritmo sutrikimus, krūtinės skausmą ar net ši
- **Virškinimo sistemos simptomai.** Pilvo skausmas, vėmimas, viduriavimas ar pilvo diegliai yra dažnai pasitaikantys anafilaksinio šoko simptomai.
- **Neurologiniai sutrikimai.** Pasireiškia galvos svaigimu, silpnumu, sąmonės netekimu ar net konvulsijomis.
- **Kita.** Balso pokyčiai dėl gleivinės patinimo gerklėje, ankstyvas įtariamas simptomas gali būti šaltkrėtis ar šaltis, pilvo skausmas, šlapimo nelaikymas.

Jei asmuo patiria bet kurį iš minėtų simptomų, ypač po kontakto su žinomu alergenu, būtina skubiai kreiptis į gydytoją arba skubiai vykti į ligoninę. Anafilaksinis šokas yra gyvybei grėsminga būklė, o laiku suteikta medicininė pagalba gali išgelbėti gyvybę.

Anafilaksinio šoko gydymas

Anafilaksinio šoko gydymas yra skubus ir reikalauja greitos medicinos intervencijos, nes tai yra gyvybei grėsminga reakcija. Gydymas priklauso nuo šoko sunkumo, tačiau štai pagrindiniai anafilaksinio šoko gydymo principai:

1. **Adrenalino injekcija.** Tai yra pagrindinis ir pirmasis anafilaksinio šoko gydymo metodas. Adrenaliną reikia įšvirkšti į vidinę šlaunies dalį kuo greičiau po pirmųjų anafilaksijos š
2. **Kvėpavimo palaikymas.** Pacientui gali prireikti deguonies arba intubacijos, jei kvėpavimas yra stipriai sutrikęs arba jei yra grėsmė, kad gleivinė visai užsidarys dėl patinimo.
3. **Skysčių infuzija.** Hipotenzijos ar šoko atveju gali būti reikalinga greita skysčių infuzija, kad padėtų stabilizuoti kraujo spaudimą.

4. **Antihistamininiai vaistai.** Šie vaistai gali būti naudojami norint sumažinti ar sustabdyti niežulį, dilgčiojimą ir kitus alerginės reakcijos simptomus.
5. **Kortikosteroidai.** Steroidai, tokie kaip prednizolonas, gali būti skirti mažinant uždegiminę reakciją ir prevenciniam gydymui, kad užkirstų kelią vėlesnei reakcijai.
6. **Beta adrenerginiai agonistai.** Pacientams, kuriems pasireiškia bronchų spazmas ar dusulys, gali būti skirti inhaliaciniai bronchų plečiantys vaistai.
7. **Paciento stebėjimas.** Po anafilaksinio šoko gydymo pacientas turi būti stebimas ligoninėje bent 4-24 valandas, nes gali atsirasti vėlesnė anafilaksijos reakcija.
8. **Mokymas.** Pacientams, kuriems buvo diagnozuotas anafilaksinio šoko rizikos veiksnys, turėtų būti mokoma, kaip elgtis išitikus anafilaksiniam šokui, įskaitant autoinjektoriaus (

Pacientui, kuriam yra žinoma anafilaksijos šoko rizika, gydytojas gali paskirti adrenalino autoinjektorių, kuris turi būti nešiojamas visur. Būtina informuoti šeimos narius, draugus ir kolegas apie šią būklę, kad jie galėtų suteikti pagalbą esant reikalui.

Ar anafilaksinis šokas yra išvengiamas?

Anafilaksinio šoko prevencija yra labai svarbi žmonėms, kurie yra rizikos grupėje, nes ši būklė gali būti gyvybei grėsminga. Yra keli pagrindiniai metodai ir strategijos, kaip sumažinti anafilaksinio šoko riziką.

1. Kiekvienam pacientui, kuriam gresia anafilaksinio šoko rizika, turėtų būti sudarytas **individualus veiksmų planas**, kurį parengia alergologas ar kitas specialistas. Šis planas turi apimti:
2. Labai **svarbu identifikuoti ir vengti medžiagų**, kurios gali sukelti alerginę reakciją. Tai gali reikšti maisto produktų, vaistų ar vabzdžių įkandimų vengimą.
3. Pacientams, kuriems yra žinoma anafilaksinio šoko rizika, **turėtų būti paskirti ir mokomi naudoti adrenalino autoinjektoriai** (pavyzdžiui, EpiPen). Šie įrenginiai leidžia greitai įveikti anafilaksinį šoką.
4. **Būtina informuoti šeimos narius, draugus, mokytojus ir darbdavius** apie anafilaksinio šoko riziką, kad jie galėtų suteikti pagalbą esant reikalui.
5. Pacientai turėtų reguliariai **konsultuotis su gydytojais ir dalyvauti švietimo programose**, kad būtų informuoti apie naujausias anafilaksijos šoko prevencijos priemones.
6. Jei nėra aiškios anafilaksinio šoko priežasties, alergologas gali atlikti **alerginius testus**, siekiant identifikuoti potencialius alergenų šaltinius.

Visų pirma, svarbiausia yra nuolat būti budriam ir pasirengusiam veikti, jei pasireiškia anafilaksinio šoko simptomai, nes ši būklė gali vystytis labai greitai ir reikalauja skubaus gydymo.

Informaciniai šaltiniai:

1. World Allergy Organization. "Anaphylaxis in Clinical Practice." 2020.
2. American Academy of Allergy, Asthma & Immunology. "Anaphylaxis." 2021.
3. National Institute of Allergy and Infectious Diseases. "Anaphylaxis." 2019.